

ผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ การจัดการการดื้อยาต้านจุลชีพประเทศไทย พ.ศ. 2560-2565

แผนยุทธศาสตร์การจัดการการดื้อยาต้านจุลชีพประเทศไทย พ.ศ. 2560-2565 ประกอบด้วย เป้าประสงค์ 5 ข้อ และยุทธศาสตร์ 6 ด้าน (ตารางที่ 1) และมีการขับเคลื่อนภายใต้การอำนวยการของ คณะกรรมการนโยบายการดื้อยาต้านจุลชีพแห่งชาติ ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ โดยมีการทำงานร่วมระหว่างทุกภาคส่วนทั้งฝั่งสุขภาพคน สัตว์ อาหาร พืช และสิ่งแวดล้อม¹

ตารางที่ 1 แผนยุทธศาสตร์การจัดการการติดยาต้านจุลชีพประเทศไทย พ.ศ. 2560-2565

เป้าประสงค์

1. การป่วยจากเชื้อดื้อยาลดลงร้อยละ 50
2. ปริมาณการใช้ยาต้านจุลชีพสำหรับมนุษย์ลดลงร้อยละ 20
3. ปริมาณการใช้ยาต้านจุลชีพสำหรับสัตว์ลดลงร้อยละ 30
4. ประชาชนมีความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาและความตระหนักในการใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสมเพิ่มขึ้นร้อยละ 20
5. ระบบจัดการการติดยาต้านจุลชีพของประเทศไทยมีสมรรถนะตามเกณฑ์สากลไม่ต่ำกว่าระดับ 4

ยุทธศาสตร์

1. การเฝ้าระวังการติดยาต้านจุลชีพภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว
2. การควบคุมการกระจายยาต้านจุลชีพ
3. การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในสถานพยาบาลและควบคุมกำกับดูแลการใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสม
4. การป้องกันและควบคุมเชื้อดื้อยาและควบคุมกำกับดูแลการใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสมในภาคการเกษตรและสัตว์เลี้ยง
5. การส่งเสริมความรู้ด้านเชื้อดื้อยาและความตระหนักด้านการใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสมแก่ประชาชน
6. การบริหารและพัฒนากลไกระดับนโยบายเพื่อขับเคลื่อนงานด้านการจัดการการติดยาต้านจุลชีพอย่างยั่งยืน

ผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ พบว่า ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าประสงค์ 3 จาก 5 ข้อ ได้แก่ ปริมาณการบริโภคยาต้านจุลชีพลดลง และเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด นั่นคือระหว่างปี 2560-2563 ปริมาณการบริโภคยาต้านจุลชีพสำหรับมนุษย์และสำหรับสัตว์ลดลงร้อยละ 15.2 และร้อยละ 36.0 ตามลำดับ โดยในส่วนของยาต้านจุลชีพสำหรับมนุษย์ที่ลดลงนั้น พบว่า เกิดจากการลดลงของการบริโภคยาต้านแบคทีเรียเป็นหลัก คือ ลดลงถึงร้อยละ 24.8² และสมรรถนะของประเทศไทยในการจัดการปัญหาเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพ (ตามเกณฑ์การประเมินร่วมขององค์การอนามัยโลก

ภายใต้การปฏิบัติตามกฎอนามัยระหว่างประเทศ หรือ Joint External Evaluation for International Health Regulations) เพิ่มขึ้นจากคะแนนเฉลี่ย 3.0 เป็น 4.2 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) ซึ่งบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ว่าไม่ต่ำกว่า 4 คะแนน ทั้งนี้ ในภาพรวมนั้น ประเทศไทยได้คะแนนในระดับดีในเกือบทุกด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ที่ได้คะแนนสูงสุดที่ 5 คะแนน (ตารางที่ 2)³

ตารางที่ 2 สมรรถนะของประเทศไทยด้านการต่อต้านจุลชีพ*

ผลการประเมิน ครั้งที่ 1 ปี 2560	
การเฝ้าระวังเชื้อต่อต้านจุลชีพทางห้องปฏิบัติการ	4
การเฝ้าระวังเชื้อต่อต้านจุลชีพในผู้ป่วย	3
การป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อในโรงพยาบาล	3
การใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสม	3
คะแนนเฉลี่ย	3

ผลการประเมิน ครั้งที่ 2 ปี 2565	
การทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผน	5
การเฝ้าระวังเชื้อต่อต้านจุลชีพในทุกภาคส่วน	4
การป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อต่อต้านจุลชีพหลายขนานในสถานพยาบาล	4
การใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสมในมนุษย์	4
การใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสมในสัตว์และการเกษตร	4
คะแนนเฉลี่ย	4.2

หมายเหตุ * ประเมินโดยองค์การอนามัยโลก ตามเกณฑ์การประเมินร่วมของการปฏิบัติตามกฎอนามัยระหว่างประเทศ (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

อย่างไรก็ตาม ยังมีเป้าประสงค์ที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ อัตราการป่วยจากการติดเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพยังเพิ่มสูงขึ้น และสัดส่วนของประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพและการใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสมที่เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 1.3 (จากเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ 20) ซึ่งยังต้องดำเนินการเพื่อปรับปรุงต่อไป³

ปัจจุบัน คณะกรรมการนโยบายการดื้อยาต้านจุลชีพแห่งชาติ ในการประชุมเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2565 ได้เห็นชอบต่อร่างแผนปฏิบัติการด้านการดื้อยาต้านจุลชีพแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566-2570 เพื่อทำให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานแก้ปัญหาการดื้อยาต้านจุลชีพของประเทศไทย อันจะนำไปสู่สุขภาพที่ดีขึ้นของคนไทย เสริมสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร และทำให้คนไทยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและมีความเสี่ยงต่อเชื้อดื้อยาน้อยลง

เอกสารอ้างอิง

1. คณะทำงานประสานการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การจัดการการดื้อยาต้านจุลชีพประเทศไทย พ.ศ. 2560–2564. ความก้าวหน้าระยะครึ่งแผน: การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การจัดการการดื้อยาต้านจุลชีพประเทศไทย พ.ศ. 2560–2564. 2563.
2. Health Policy and Systems Research on Antimicrobial Resistance Network. Thailand's One Health Report on Antimicrobial Consumption and Antimicrobial Resistance in 2020. 2022.
3. ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการนโยบายการดื้อยาต้านจุลชีพแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2565 วันที่ 21 พฤศจิกายน 2565.

